

Claustre posterior

Conegut també com de la infermeria, fou bastit, en connexió amb el palau reial, al segle XIV. És de planta rectangular amb galeries embigades i compostes per arcs apuntats - del segle XVII- que arrenquen de la banqueta que recorre tot el perímetre.

Al seu voltant hi trobem la sala dels Monjos, la presó de monjos i el cos de guàrdia. A la galeria de migdia, hi ha la cuina, el refector del segle XVII i l'antic Palau Reial. A la de llevant, les estances dels monjos jubilats i la capella de la Trinitat i, finalment, a la galeria de ponent, la infermeria.

PALAU REIAL o ABACIAL. Segona meitat del segle XIV.

Palau reial

La seva construcció s'inicià el segle XIV i constitueix un exemple de l'arquitectura civil medieval catalana. Les dependències envolten dos patis contigus i es distribueixen en tres nivells. A la planta baixa les oficines, les cavalleries i la masmorra. Al primer pis les cambres reials posteriorment modificades pels diferents abats i al segon l'allotjament del servei.

Un vestíbul amb enteixinat decorat amb els escuts reials i de l'abat Porta ens introdueix al primer pati, on uns permòdols escalonats sostinguts per arcs rebaixats aguanten l'escala principal, amb un formós relleu amb les armes catalanes entre àngels i lleons tinents. El pati és cobert per un bonic enteixinat

Recopilació: Joan Codina i Bernaus

Fotos (2009): Lluís Fernández López

BIBLIOGRAFIA

Catalunya Romànica, vol. XXI.

Guies Catalunya Romànica, vol 9.

CARRERAS, Feliu a *Full dels AMICS DE L'ART ROMÀNIC DE SABADELL*, 29.10.2000
Reial Monestir de Santes Creus- Viquipèdia.

AARS

AMICS DE L'ART ROMÀNIC DE SABADELL

Núm. 95

18 d'abril de 2010

ALT CAMP

EL MONESTIR DE SANTES CREUS (AIGUAMÚRCIA)

Història

La primitiva fundació data de l'any 1150, en què els Montcada donaren al cenobi cistercenc de la Gran Selva (Llenguadoc, prop de Tolosa), l'alou de Valldaura (Cerdanyola del Vallès) on es construí un primer petit monestir. Aquest lloc no reunia les condicions idònies - especialment per la manca de recursos hídrics- i la comunitat va sol·licitar al comte Ramon Berenguer IV la concessió d'un lloc a la recent conquerida Catalunya Nova. El comte accedí i els donà l'Espluga

MONESTIR DE SANTES CREUS. Passeig d'entrada al recinte. Al fons l'entrada occidental de l'església.

d'Ancosa, lloc que tampoc no era apropiat per la vida conventual i només hi construïren una granja coneguda amb el nom de granja d'Ancosa.

Finalment, l'any 1160, Guerau Alemany de Cervelló, els va fer donació del paratge de Santes Creus, l'emplaçament actual, amb aigua abundant suficients terres. No obstant, per una disputa jurisdiccional entre el bisbat de Barcelona i l'arquebisbat de Tarragona, resolta l'any 1168 pel papa Alexandre II decretant la independència del monestir, fins l'any 1169 no es va fer el trasllat definitiu de tots els monjos de Valldaura. Mentre es construï el monestir, les primitives dependències provisionals es varen edificar a redós de la capella de la Trinitat - primera capella de la comunitat i més tard de la infermeria -. D'aquestes edificacions, no en resta pràcticament res.

La primera etapa de construcció del monestir, es perllongà durant 100 anys. L'any 1174 es comença l'església abacial i després la sala capitular, el templet, les ales nord i est del primitiu claustre romànic i el dormitori. Després d'un període en què les obres, a causa de la crisi econòmica, van romandre aturades, reberen un nou impuls quan s'aconseguí el patrocini dels reis Pere II el Gran (1276-1285) i Jaume II el Just (1291-1337), s'acabaren el dormitori i el temple abacial, el cenobi es convertí en panteó reial i les habitacions abacials en palau reial. A instàncies de Jaume II, s'enderrocà el claustre romànic per ser substituït pel gòtic actual i es construï el cimbori sobre el creuer de l'església. Pere III el Cerimoniós (1336-1387), fortificà el recinte monacal, però per raó de la seva predilecció pel monestir de Poblet, el de Santes Creus deixà de ser palau i panteó reial i les dependències palatines varen tornar a ser abacials.

TEMPLLET DEL LAVABO. Al fons la galeria occidental del claustre.

El segle XVI es construï la torre de les Hores i la capella de l'Assumpta. Durant els segles XVII i XVIII, període de bonança econòmica, fruit de la millora de la explotació agrícola, es construï tot el recinte exterior i s'amplià la biblioteca amb la adquisició de nombrosos llibres. La Guerra del Francès (1808-1814), el Trienni Liberal (1820-1823) i finalment la desamortització de Mendizábal, comportaren

més notables són els de les ales nord i sud. Des la plaça Major hi ha una entrada anomenada Porta Reial, perquè hi entraven els monarques, la va fer construir Jaume II i la seva esposa i per això hi ha els escuts d'ambdós.

El templet -lavatori- que hi ha enmig del pati, és romànic i formava part del primitiu claustre. És de planta hexagonal coberta amb volta de creueria, els capitells estan decorats amb fulles de lliri.

La sala capitular i el dormitori

Fou iniciada a finals del segle XII, és de planta quadrada amb tres naus de triple tram -cobertes amb volta de creueria- separades per columnes amb capitells amb temes vegetals. La porta d'entrada és d'arcs bessons flanquejada de dues finestres geminades emmarcades per dues arquivoltes en gradació suportades per columnes i capitells amb decoració vegetal.

Sobre la sala capitular hi ha el dormitori, és una gran nau - 46 metres de llargada per 11 d'amplada- il·luminada per finestres d'arc ogival i sostre de dues vessants que descansa sobre onze arcs diafragmàtics.

DORMITORI DELS MONJOS.

L'església

És de planta basilical de tres naus cobertes amb volta de creueria separades per arcs torals, capçades, al est, per un transsepte i cinc absis rectangulars, el central més gran i els laterals més petits. La separació de les naus és amb arcs formers que recolzen sobre grans pilars rectangulars, en els quals s'adossen les pilastres que sostenen els arcs torals. La porta principal, s'obre a la façana oest, és d'arc de mig punt amb arquivoltes en gradació sostingudes per columnes i capitells decorats amb motius humans, animals, geomètrics i vegetals. Al damunt hi ha un gran vitrall gòtic amb traceria

LAVABO. Interior.

emmarcada per un arc ogival i la façana està coronada per merlets, afegits al segle XIV. A l'absis central, s'obre una gran rosassa romànica que consisteix en dos cercles concèntrics units per vuit columnetes radials amb capitells amb decoració vegetal i al centre una corona octolobulada envolta un entrellaç de vuit anells –conserva els vitralls originaris-. El creuer del transsepte està coronat per un cimbori gòtic del segle XIV.

PORTAL D'ACCÉS AL CLAUSTRE.

ROSASSA DE LACAPELLA MAJOR DE L'ESGLÉSIA.

PANTEÓ DE JAUME II DE BLANCA D'ANJOU.

han estat traslladades al Centre de Restauració de la Generalitat de Catalunya, a Sant Cugat, per al seu estudi.

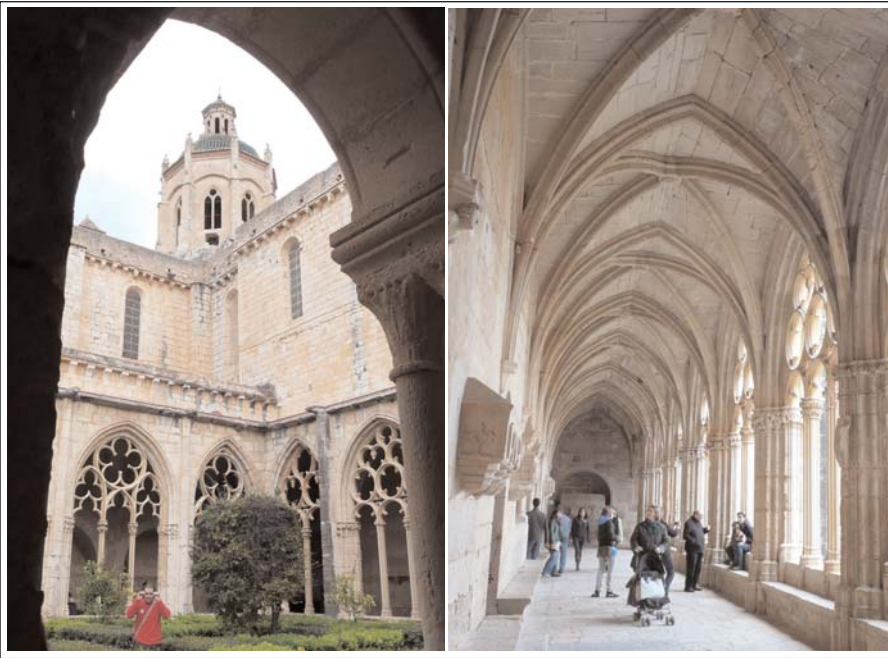
A l'altre costat hi ha el panteó del rei Jaume II el Just –fill de Pere II- i de la seva esposa Blanca d'Anjou, el temple és similar al del seu pare però el sarcòfag és molt diferent, ja que al damunt hi ha les estàtues jacentes de la reial parella.

SEPULCRE DEL REI PERE II EL GRAN.

A l'interior de l'església, destaca el retaule barroc (1646) de l'altar major, obra de Josep Tremulles i els dos mausoleus reials situats a cada costat del presbiteri.

El de l'esquerre, datat a finals del segle XIII, correspon al rei Pere II el Gran. Dins d'un temple de pedra d'estil gòtic hi ha un sarcòfag romà, de pòrfir i als seus peus la tomba de l'almirall Roger de Llúria que fou el seu fidel servidor. El monestir va ésser profanat el 1835, totes les tombes foren obertes i les despulles dispersades, excepte aquesta, que pel gran pes de la tapa, no pogué ser oberta. Molt recentment s'ha obert el sarcòfag, extret les despulles i

EXTERIOR I INTERIOR DEL CLAUSTRE.

El claustre

Està situat al costat sud de l'església, és d'estil gòtic i va substituir-ne un de romànic. Té quatre galeries cobertes amb volta de creueria i arcades calades sostingudes amb primes columnetes. La decoració dels capitells, obra de l'escultor d'origen anglès Reinard des Fonoll, representa escenes bíbliques, monstres, personatges populars i fantàstics, motius vegetals, etc. A les seves parets hi ha, arrengrerats, sepulcres de la noblesa catalana, els

CAPITELLS DEL CLAUSTRE. Details.

el fi de la vida monacal. El monestir començà una cursa de destrucció, molt agreujada pel trasllat al monestir l'any 1870 de la presó de Tarragona. L'any 1921, fou declarat Monument Històric i començà una lenta recuperació de les edificacions. Actualment està gestionat per la Generalitat de Catalunya.

El conjunt monàstic

El monestir, consta de tres recintes. En el tercer, que ha sofert grans alteracions, hi ha la capella de Santa Llúcia, refeta al segle XVIII sobre una d'antiga romànica, que fins a la desamortització era l'església parroquial del poble d'Aiguamúrcia.

Al segon recinte és del segle XVIII. Per un portal d'estil renaixement amb influències barroques s'accedeix a la plaça de Sant Bernat Calvó, on hi ha: antigues dependències monacals -amb façanes esgrafiades- que amb la desamortització passaren a ser propietat de particulars, el palau abacial amb un petit claustre i l'escala d'honor -actualment és l'ajuntament d'Aiguamúrcia- i en el centre de la plaça la font monumental de Sant Bernat Calvó, un dels grans abats.

Al primer recinte, és pròpiament el monestir, consta de: la església, el claustre, la sala capitular i el dormitori, el claustre posterior i el palau reial.

SALA CAPITULAR..